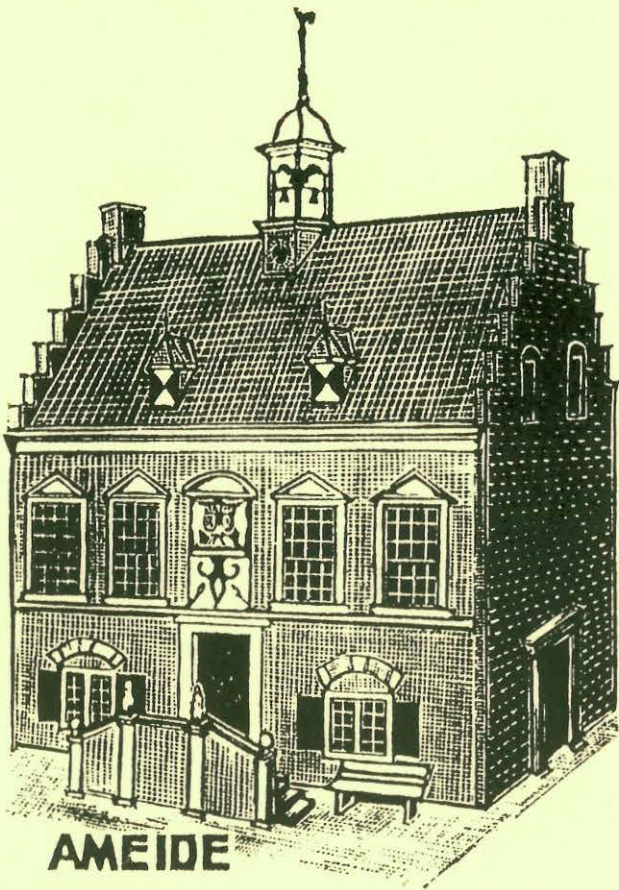
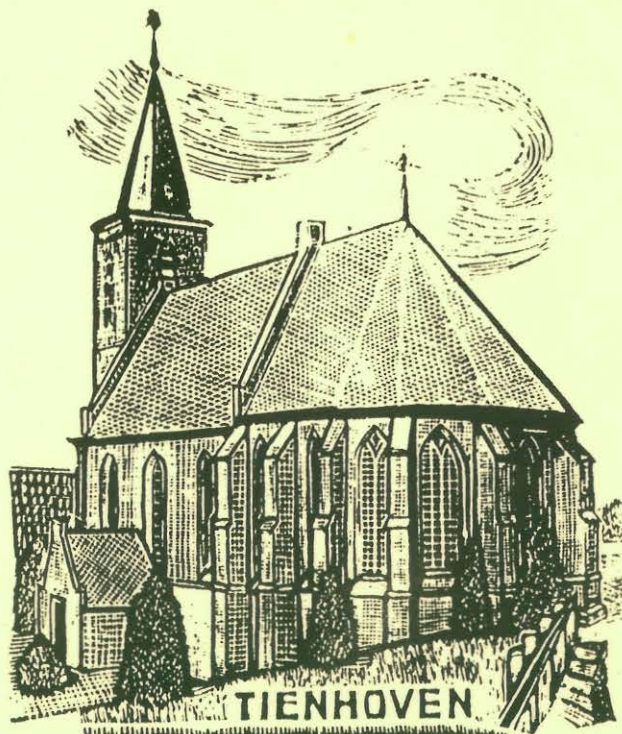

*Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven*

Jaargang 11
nr. 2 + 3

HISTORISCHE KAARTEN EN PRENTEN

VAN

AMEIDE-HERLAAR-TIENHOVEN

HISTORISCHE KAARTEN EN PRENTEN
van
AMEIDE-HERLAAR-TIENHOVEN

Inleiding:

Deze bundel bevat de sinds 1993 verschenen stukjes in de Nieuwsbrief van de "HISTORISCHE VERENIGING VAN AMEIDE EN TIENHOVEN over oude kaarten en prenten van het Land van Ameide. Vele gegevens werden overgenomen uit het boek: "Beschrijving van de Heerlijkheid, en Stede AMEYDE, enz., mitsgaders van den Huize, en Hofstede van AMEYDE; en de domaniale geregtigheden van HERLAAR en zijn toebehooren, enz." van Mr.P.van der Schelling (1749), een handgeschreven werk mij ter beschikking gesteld door Mr.Ph.L.van der Lee te Jaarsveld.

Opgenomen werden prenten van Rademaker, Spilman, Schouman en Nijland. Het werk van de Beyer was onbereikbaar. Zijn platen gelijken trouwens op die van Spilman.

De afbeeldingen werden voorzien van een korte toelichting. Bij twee lezingen van eenzelfde gebeurtenis werden beide vermeld. Extra is een verwijzing naar Herlaar a/d Dommel.

Volledigheid werd nagestreefd maar uiteraard niet bereikt. Reacties zijn daarom zeer welkom.

Zomer 2000

Peter van Toor

INHOUDSOPGAVE

- I a de Steen-, Brons- en IJzertijd
- b de Romeinse tijd
- c de Frankische tijd
- II a de Vroege Middeleeuwen
- b de Late Middeleeuwen
- III de Nieuwe tijd
- a de 16-e eeuw
- b de 17-e eeuw
- c de 18-e eeuw
- d de 19-e eeuw
- e de 20-e eeuw
- Bijlage 1 Persoonsgegevens van de tekenaars
- 2 Een beschrijving van Ameide uit 1774
- 3 De Herlaar's in Brabant
- 4 De Heren / Vrouwen - Bezitters van Herlaar
- 5 Bronnen

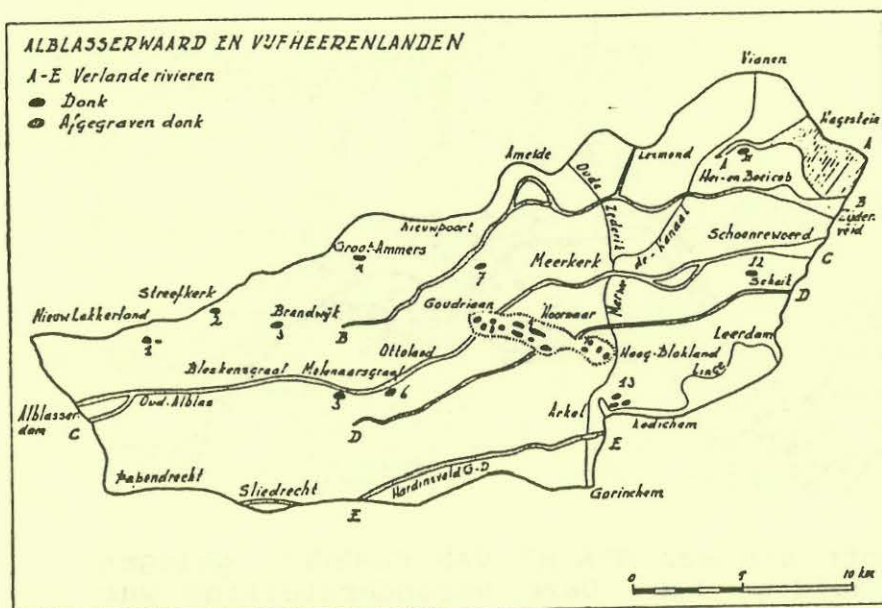

I a de STEEN-, BRONS- en IJZER tijd

Figuur 1: kaart van de Alblasserwaard met daarop aangegeven de verlande rivieren en de donken

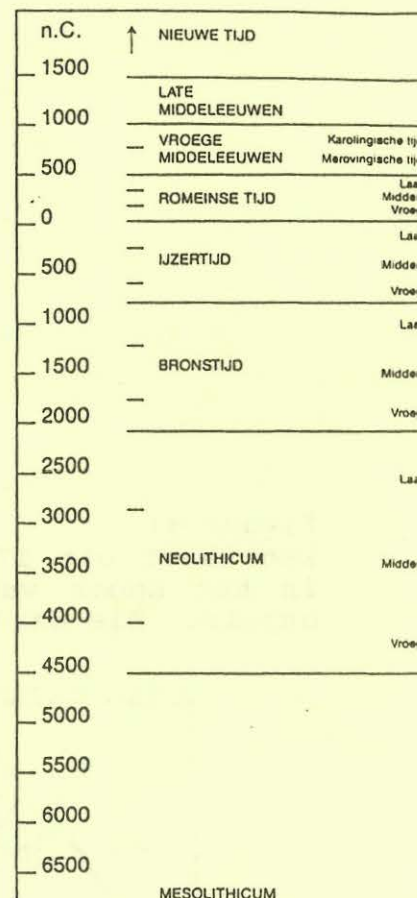
Figuur 2: een tijdstabel

Er is een theorie dat de kern van Ameide gevormd wordt door een rivierduin, een 'donk'. De oudste donken zijn van 11000 voor heden, de veenvorming begon om 8000 (voor heden) en de eerste bewoning dateert van 7600 (voor heden). Is er bewoning geweest dan kunnen er resten daarvan op de flanken van de begraven heuvel verwacht worden. Elders in de Alblasserwaard werden bij donken vele vondsten gedaan.

A t/m E op deze afbeelding zijn de jongste verlande veenstromen (Rijnarmen), die in onze streek, vooral in het oosten, aan de oppervlakte zichtbaar zijn. De stippen zijn donken of donkencomplexen die officieel als zodanig zijn gekarteerd door de Stichting voor Bodemkartering te Bennekom en de Geologische Dienst te Haarlem. Terwille van de duidelijkheid zijn de veenstromen zeer schetsmatig weergegeven. In werkelijkheid was zo'n stroom dikwijls een geheel stelsel.

figuur 1

figuur 2

b de ROMEINSE tijd

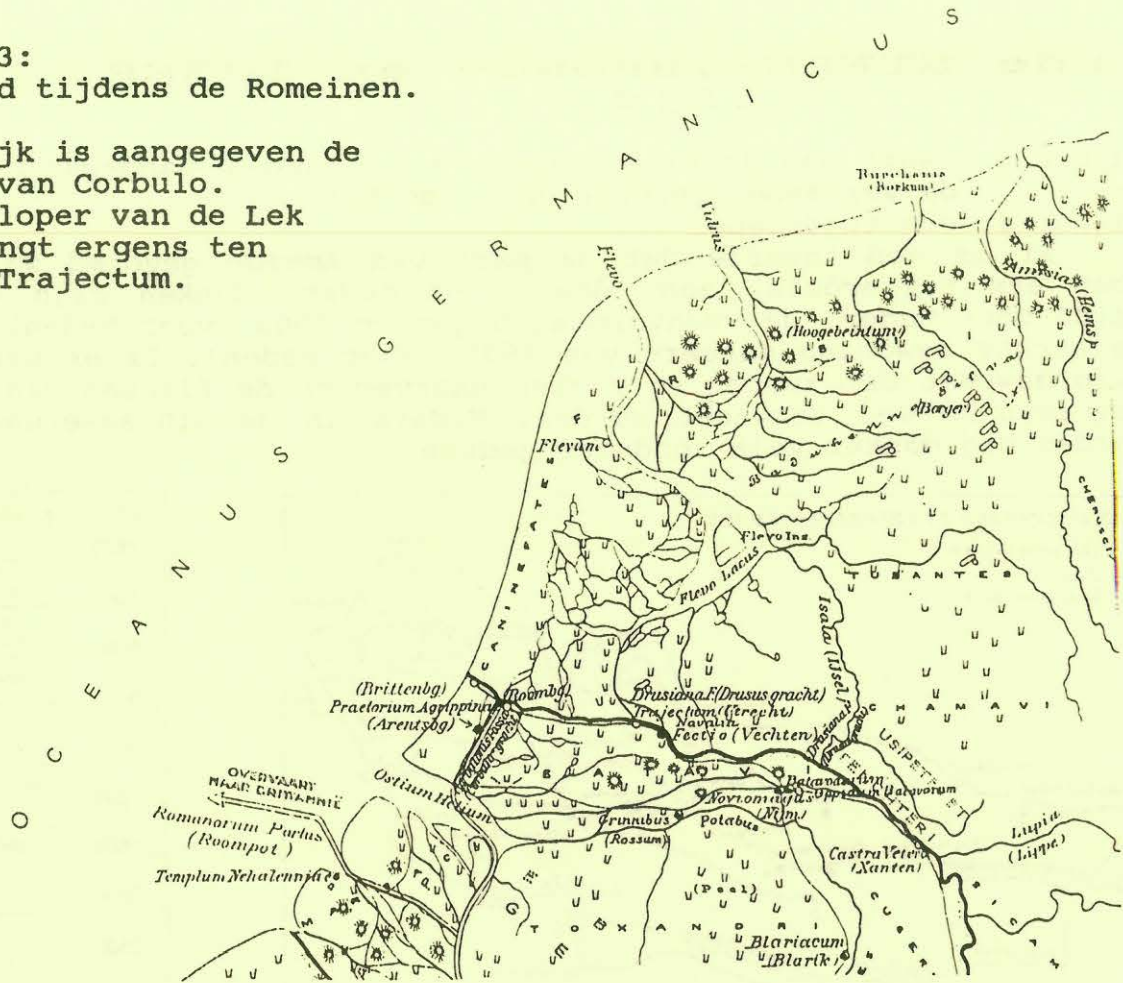
figuur 3:

Tijdens de Romeinse bezetting stroomde de Rijn via de huidige Kromme- en Oude Rijn naar zee. Waar nu Ameide ligt bevond zich toen een uitgestrekt moeras dat via veenstroompjes afwaterde (o.a. door de voorloper van de huidige Lek. Mogelijk bevond zich op de plaats waar de Broekse Vaart in de Lek kwam een nederzetting van jagers en vissers. Men ziet op figuur 3 (een detail van de kaart van Hettema 1927) dat het stroompje ergens ten Zuid-Westen van Trajectum (=Utrecht) ontspringt. Ook enkele terpen of vluchtheuvels zijn aangegeven. Ze kunnen voor dit gebied samenvallen met de hiervoor genoemde donken.

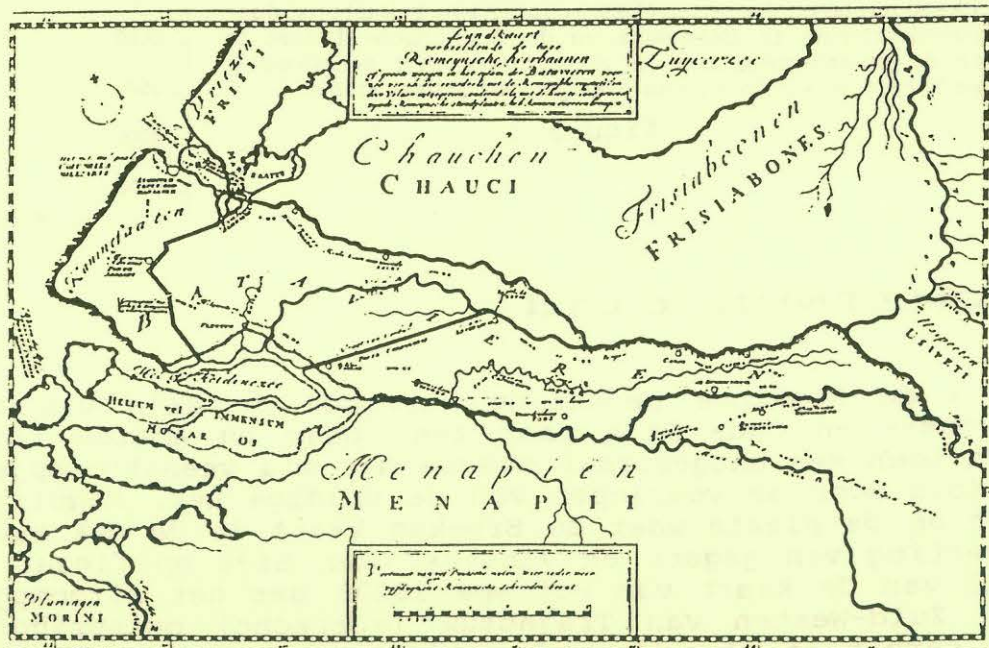

figuur 3:
Het land tijdens de Romeinen.

Duidelijk is aangegeven de Gracht van Corbulo.
De voorloper van de Lek ontspringt ergens ten ZW van Trajectum.

figuur 4:
Een kaart uit 1734 geeft aan een GRACHT VAN CORBULO, gelegen in het spoor van de huidige Lek. Deze veronderstelling was onjuist. Zie daarvoor figuur 3.

Kaart met "Romeynsche heirbaanen" door Nederland. Gravure uit "Aloude Hollandsche Historie", geschreven door G. van Loon en uitgegeven te 's-Gravenhage, 1734.
/ianen, Partikulier bezit. (Foto: Utrecht, Gemeentelijke Fotodienst)

figuur 4

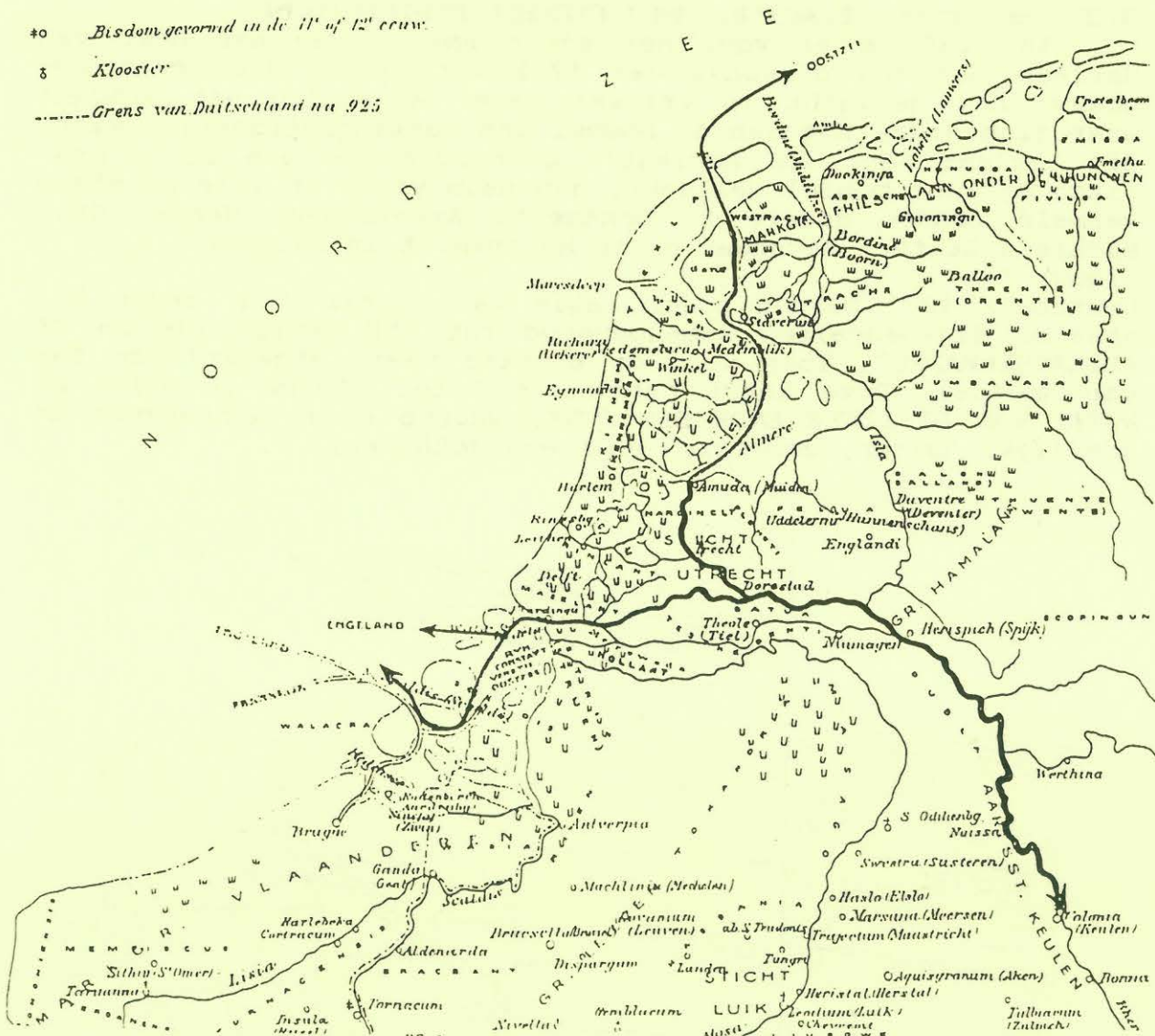

I c de FRANKISCHE tijd

Na het vertrek van de Romeinen was er een periode dat de rivier de Rijn vanaf Klaphek bij Vreeswijk naar het Noord Westen stroomde (het bed van de huidige Hollandse IJssel). Omstreeks 500-700 brak de rivier enkele kilometers ten Oosten van Lexmond door om voortaan in Zuid-Westelijke richting naar zee te stromen. Toen pas ontstond de grote rivier de Lek met z'n wijde zich telkens verplaatsende bochten (meanders). Oeverwallen ontstonden, werden gedeeltelijk opgeruimd en nieuwe kwamen er voor in de plaats. Hierendaar brak de rivier door de eigen oeverwallen heen. Tengevolge van de eb- en vloedwerking stagneerde het rivierwater periodiek. Daarbij kwam dat de Broekse Vaart aanvankelijk op de plaats waar nu Tienhoven ligt in de Lek stroomde. Later verplaatste zich die monding naar het Oosten tot waar nu Ameide ligt. Dit samenspel van factoren leidde tot de grote zand- en kleilichamen waarop de dorpen zijn ontstaan en waarbinnen zich mogelijk nog een donk in eenofandere vorm bevindt.

Figuur 5: Ook via de Lek kwamen de Noormannen het land binnen. Zij verwoestten Dorestad. De ondergang van die plaats werd versneld door de verdergaande verzanding van de Oude Rijn.

- +o Bisdom gevormd in de 11^e of 12^e eeuw.
- 8 Klooster
- Grens van Duitschland na 925

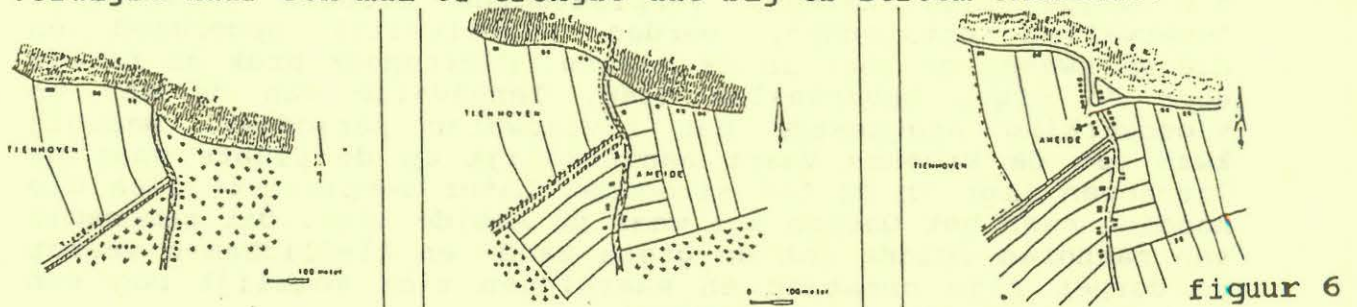

figuur 5

II a de VROEGE MIDDELEEUWEN

Figuur 6: Tijdens de Vroege Middeleeuwen (omstreeks 1000-1100) begonnen de veenontginningen, uitgaande van de oorspronkelijke stukken dijk. Door het grillige gedrag van de rivier werden bij herhaling grote stukken reeds ontgonnen land weggespoeld, zoals onlangs voor Lexmond werd aangetoond. In onze streek begon de ontginning bij Tienhoven. De naam **TERMUI** of **TERMEI** verwijst naar een mui of trekgat dat bij eb-stroom ontstaat.

In 1021 is er sprake van Ameide ter gelegenheid van de benoeming van de **HEER VAN CHOOR (of GOOR)** tot banier- of vaandragers van de Bisschop van Utrecht. Hij krijgt daarbij Ameide in leen. De Heer van Choor werd omstreeks 1055 uit z'n functie gezet.

II a de LATE MIDDELEEUWEN

In 1228 is er voor het eerst sprake van een Heer van Herlaar. In een oorkonde van 1261 verschijnt deze naam opnieuw. Het geslacht is vrijwel zeker afkomstig uit Brabant waar zich heden nog aan de Dommel een vestingboerderij bevindt die Herlaar heet. De Herlaar's behoorden tot een in geografisch opzicht mobiel geslacht, hun naam wordt op vele plaatsen vermeld (onder andere te Ophemert, Ammerzoden, Varik, St.-Michiels Gestel, Zevenaar en te Herenthout in België)

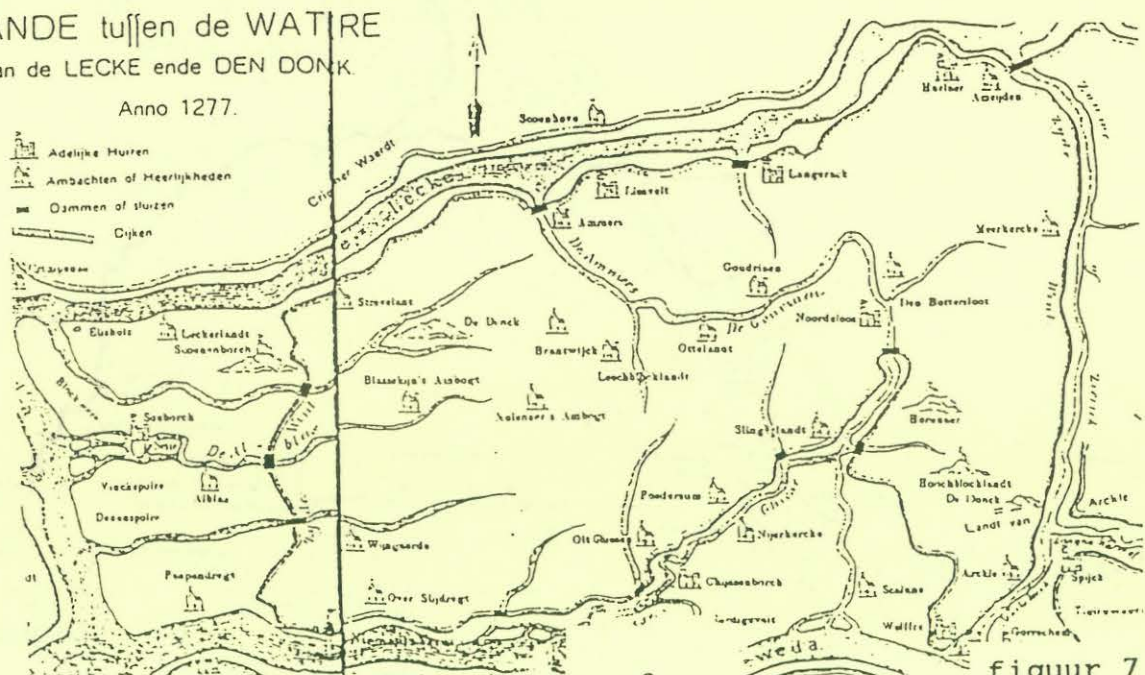
Figuur 7:

Omstreeks 1277 worden onder regie van Floris V de reeds bestaande dijkgedeelten samengevoegd tot "DE GROTE DIJK OM DE ALBLASSERWAARD". Toen werd de Broekse Vaart afgedamd (de Dam van Ameide). Deze kaart heeft als titel: **LANDE TUSSEN DE WATRE VAN DE LECKE ENDE DEN DONK**, waarop staan aangegeven de *adellijke huizen, ambachten en heerlijkheden, ...*

LANDE tusschen de WATRE

van de LECKE ende DEN DONK.

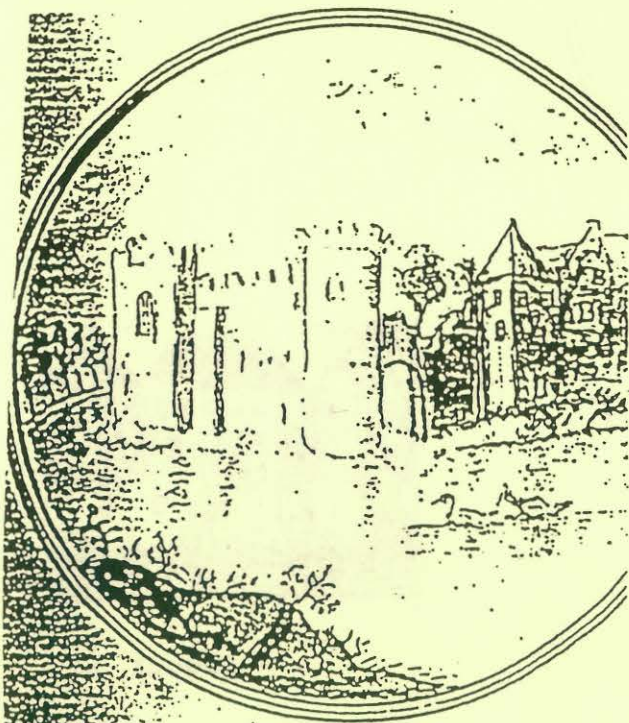
Anno 1277.

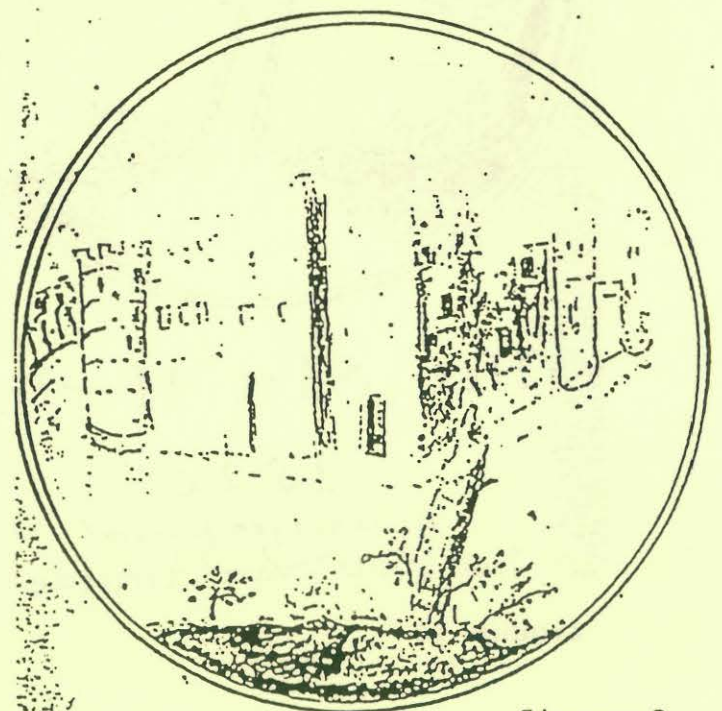

In 1296 is er sprake van *ARNOU*T VAN *HERLAER* die in 1298 opgevolgd wordt door zijn zoon *DIRK* VAN *HERLAAR*. Tijdens Arnoud was Ameide een belangrijke handelsplaats geworden. Omstreeks 1300 krijgt het stadsrechten van Dirk. Elders staat dat ze reeds in 1277 door Floris V geschonken werden. Eigen bestuur, wallen (dus geen muren), de drie poorten en de grachten waren belangrijk voor de handel. De stad werd strategisch en economisch van betekenis. In de stad waren gevestigd de *LOMBARDEN*, die o.a. als geldhandelaren actief waren. De benaming Ameide (hameide=slagboom) is een aanwijzing voor de handel over de rivier. Ook kan het slaan op een aantal boerderijen bij elkaar ofwel een 'gehucht'. In 1312 verweet de Bisschop van Utrecht de *HEER* VAN *HERLAAR* een te onafhankelijk optreden. De laatste toont zich dan de mindere en behoudt daarmee het leen. Op 13 Juli 1373 (elders wordt vermeld 1365) trouwt de erfdochter van *JAN* VAN *HERLAAR*: *HEILWICH* (15 jaar) met *HENDRIK* II VAN *VIANEN* (16 jaar). Hun dochter *JOHANNA* trouwt in 1404 met *WALRAVEN* I VAN *BREDERODE* (afkomstig uit Kennemerland) en vanaf die tijd spreekt men van de *HEREN* VAN *BREDERODE* in Het Land van Vianen. Er werd enkele malen gestreden om het bezit van het gebied Ameide-Herlaar-Tienhoven. De tegenstelling Vianen-Arkel en de ligging in het grensgebied Holland-Utrecht waren daar schuldig aan. De Arkelse Oorlogen (1387-1417) vergden veel van stad en slot. In 1388 werd Ameide door de troepen van Otto van Arkel verbrand. Vervolgens waren er de Gelderse Oorlogen (1478-1492) met strooptochten over en weer van de Hollanders en de Geldersen.

De figuren 8 en 9 geven een indruk van het kasteel Herlaar in de 14-eeuw. Het zijn randfiguren van een oude kaart en afkomstig uit het boek van van der Schelling. Het is een indrukwekkend slot (afmetingen grondvlak volgens een opgave van 1380 85x130 m) met ronde torens voorzien van kantelen en een brede gracht rondom, die in verbinding stond met de Lek. De ringmuur was 5 m dik. Het wordt zowel 'Het Slot Herlaar' als 'Het Huis te Ameide' genoemd.

figuur 8

figuur 9

Het Slot Herlaar

Het Huis van Ameide

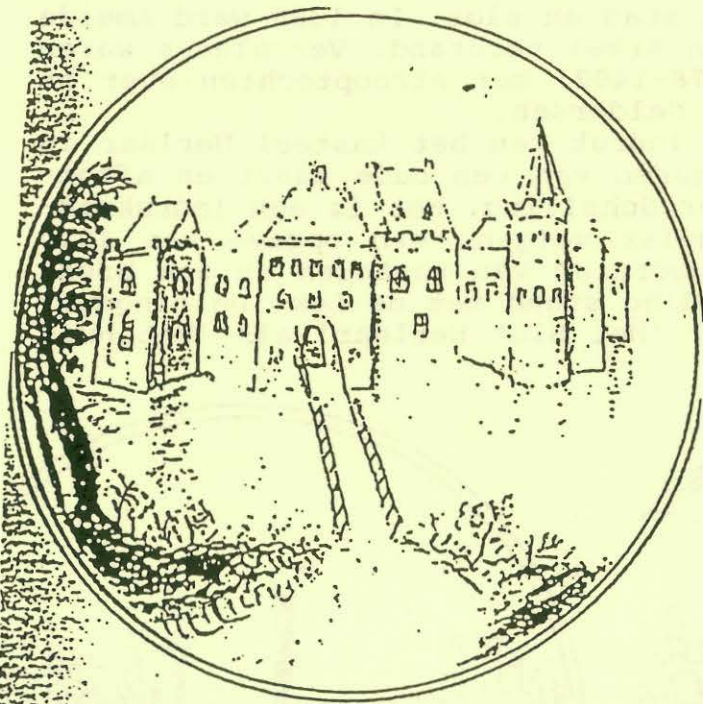

III de NIEUWE TIJD

III a de 16-e eeuw

Figuren 10 en 11:

"Het Slot Herlaar 1520, bij sommigen genaamd het Huis van Ameide". Het gebouw is minder robuust. Wel is er een gracht rondom. Men ziet één toren met kantelen en een puntdak. Het werd in 1527 bezet, of door de Bisschop van Utrecht Jan van Beyeren of door de Heer Walraven II van Brederode (1456-1531). Door bemiddeling van de Hertog van Gelre Karel van Egmond werd de twist bijgelegd. Het was toen dat Ameide de stadsrechten verloor. Tevens een sterk verkleinde afbeelding van hoe het slot er omstreeks 1520 zal hebben uitgezien (een reconstructietekening gemaakt G.J.Hoogland) naar aanleiding van onderstaande afbeelding (figuur 9) uit het boek over Herlaar van van der Schelling, dat zich bevindt in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag. Het andere exemplaar van dit handgeschreven werk werd vermeld bij de inleiding op pagina 3.

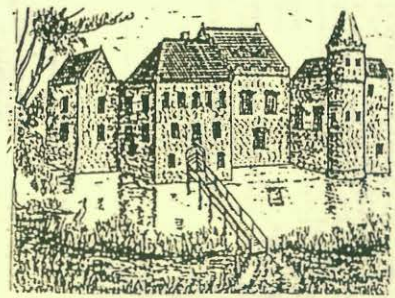

Het Slot Herlaar

1520.

by sommigen genaamd
het Huis van Ameide

figuur 10

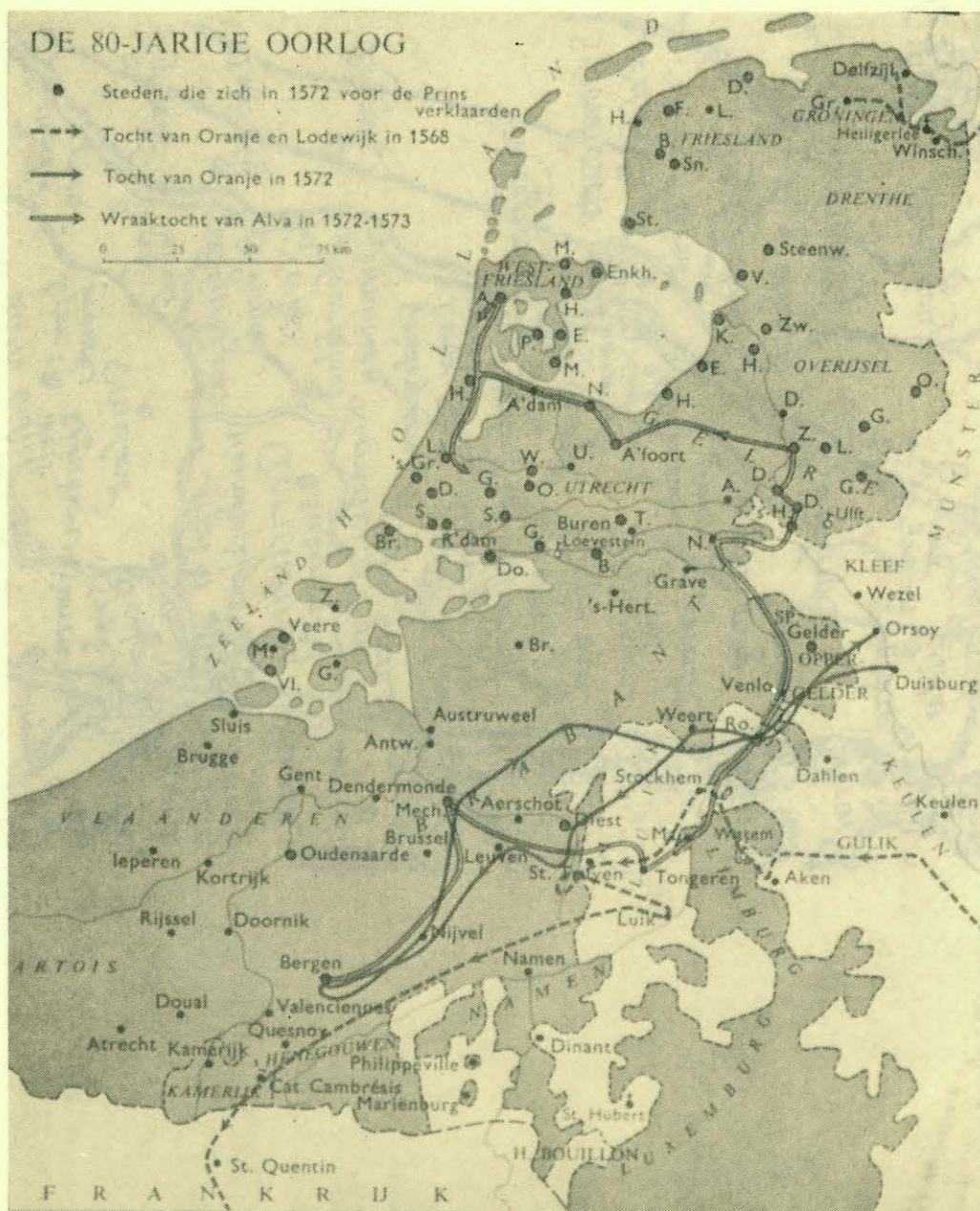
figuur 11

Er is geen prent uit de jaren vlak voor het uitbreken van de "80-jarige Oorlog" (1568-1648).

In 1566 werd Ameide door Spaanse troepen bezet. De veldtocht was gericht op Vianen, de 'bakermat' en 'haard' van het georganiseerd verzet tegen Philips II. Eigenlijk ging het bij de Spaanse troepen om de persoon van "DE GROTE GEUS" ofwel HENDRIK VAN BREDERODE. Na Ameide werd ook Vianen bezet en Hendrik moest na de verloren "Slag bij Jutphaas" naar Duitsland uitwijken. Over schade te Vianen en Ameide door de bezetting geleden zijn geen berichten.

Figuur 12: Een overzichtsk kaart van de "80-jarige Oorlog". Hierop staan noch Vianen noch Ameide aangegeven.

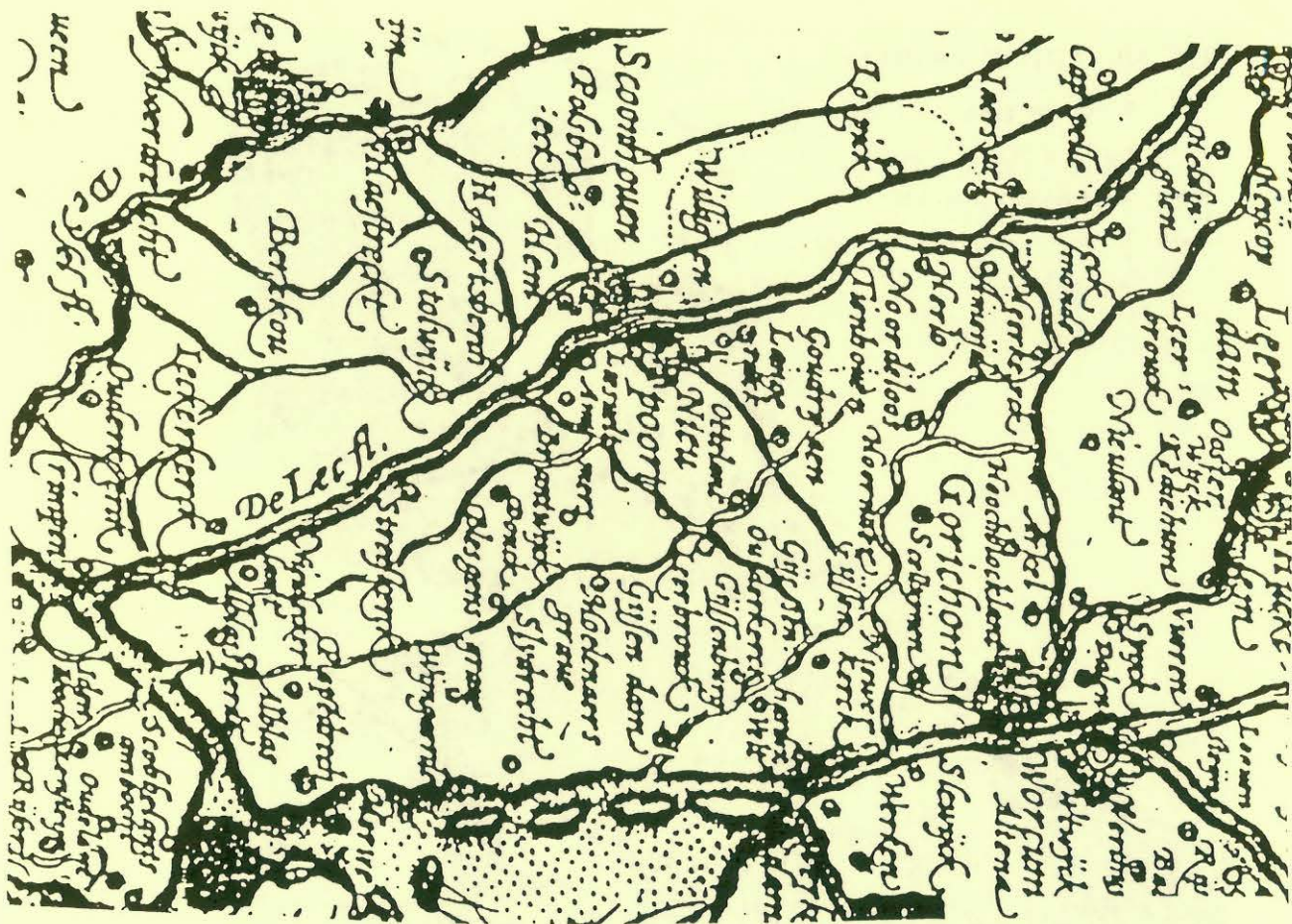

figuur 12

Figuur 13:

Een detail van de kaart van Jacob van Deventer, Nederlands cartograaf (Deventer ca 1500 - Keulen 1575). In opdracht van Filips II tekende hij de plattegronden van de Nederlandsche steden en ook die van de kerken en kloosters, die bij de beschietingemn gespaard moesten blijven. Zijn werk was echter niet op tijd klaar. Drie delen gingen naar Spanje, twee ervan werden te Madrid bewaard. In 1859 werd een tweede exemplaar, dat van Deventer zelf had gehouden, in Den Haag ontdekt. Hij tekende eveneens de kaarten van de Nederlandse provincies en maakte ook plattegronden van Zuid- en Noord Nederlandse steden, die zeer nauwkeurig waren; ieder huis was erop aangegeven.

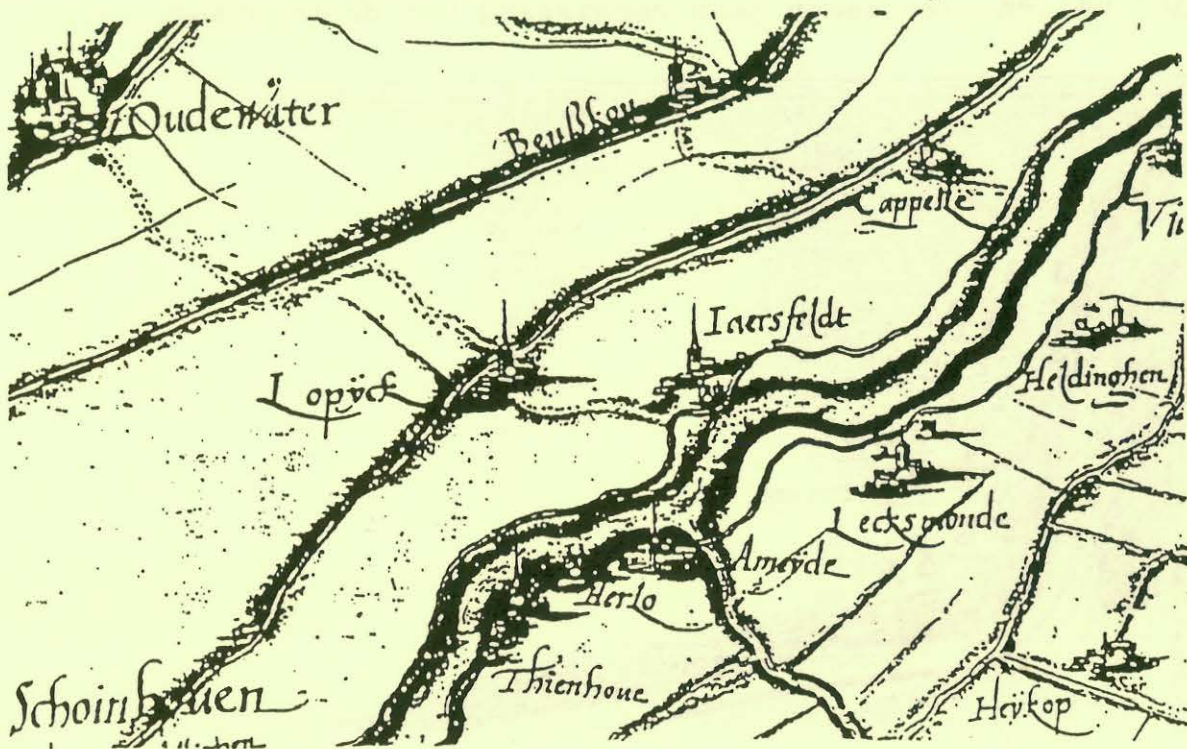

figuur 13

Figuren 14 en 15:

Een gedeelte van de kaart van Christiaan Sgrooten ('s Grooten) (circa 1575) van 'Amejde' en naaste omgeving. De dorpen en steden zijn fraai met hun contouren aangegeven. Tevens een groter gedeelte van de kaart op kleinere schaal.

figuur 14

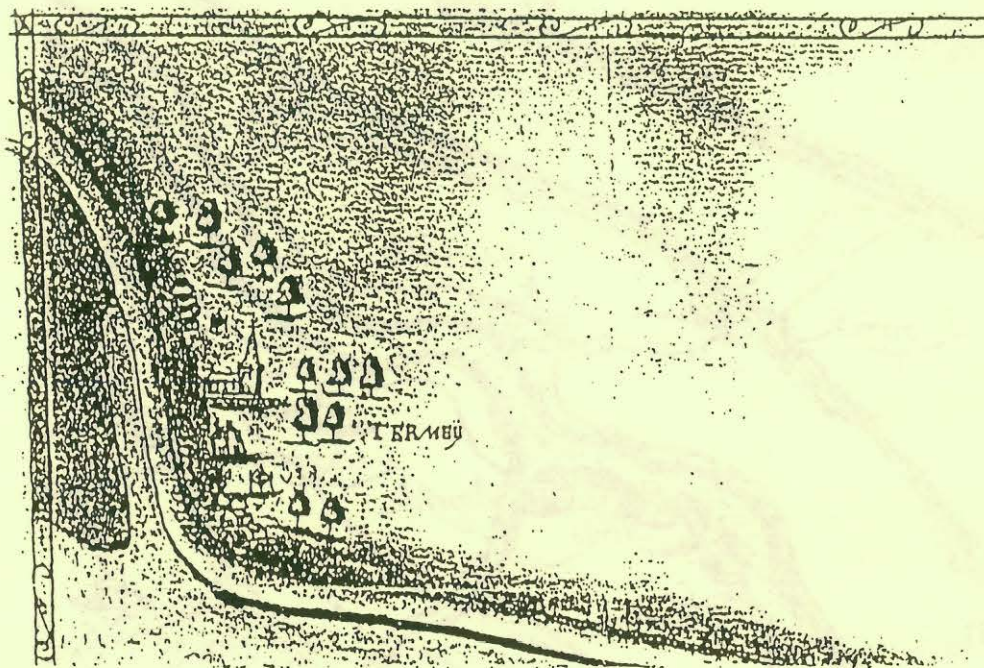

Fragment van de kaart van Utrecht.
Tekening van Chr. sGrooten, tweede helft
16de eeuw.
Brussel, Koninklijke Bibliotheek.
(Foto: Brussel, Koninklijke Bibliotheek)

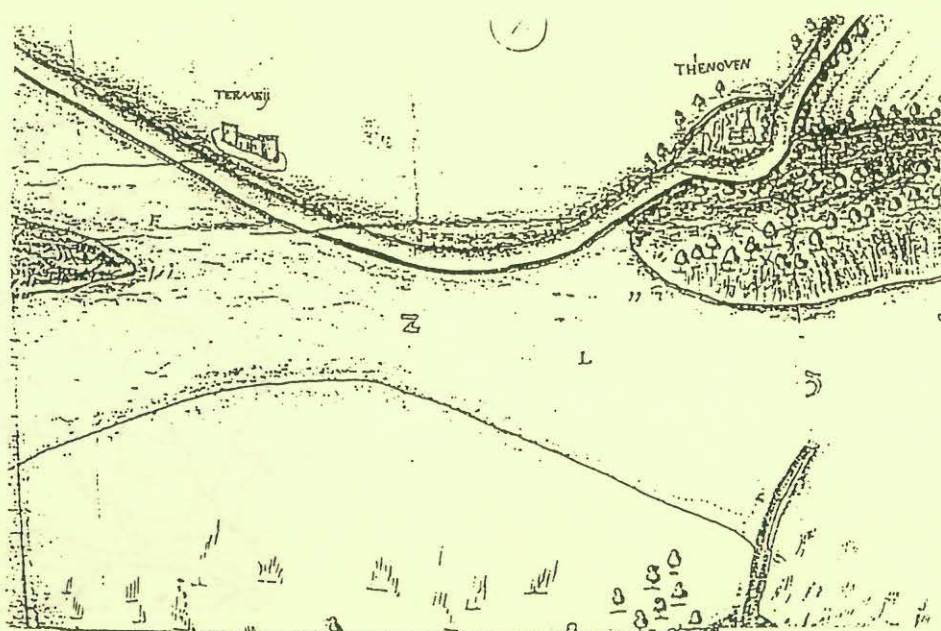
figuur 15

Figuren 16 en 17: Uit de artikelen van de heer J.P.Veerman (nieuwsbrieven April en December 1997) werden deze figuren overgenomen. De kaarten dateren van 1582-1583. Ze geven een ander beeld van het landschap Ameide-Herlaar-Tienhoven. Niet getekend door een officiële kartograaf. Toch de moeite waard, o.a. met de "bollen" in de Lek. De namen "TER MEY" en "HERLAAR" vallen hier samen (een vergissing van de tekenaar).

figuur 16

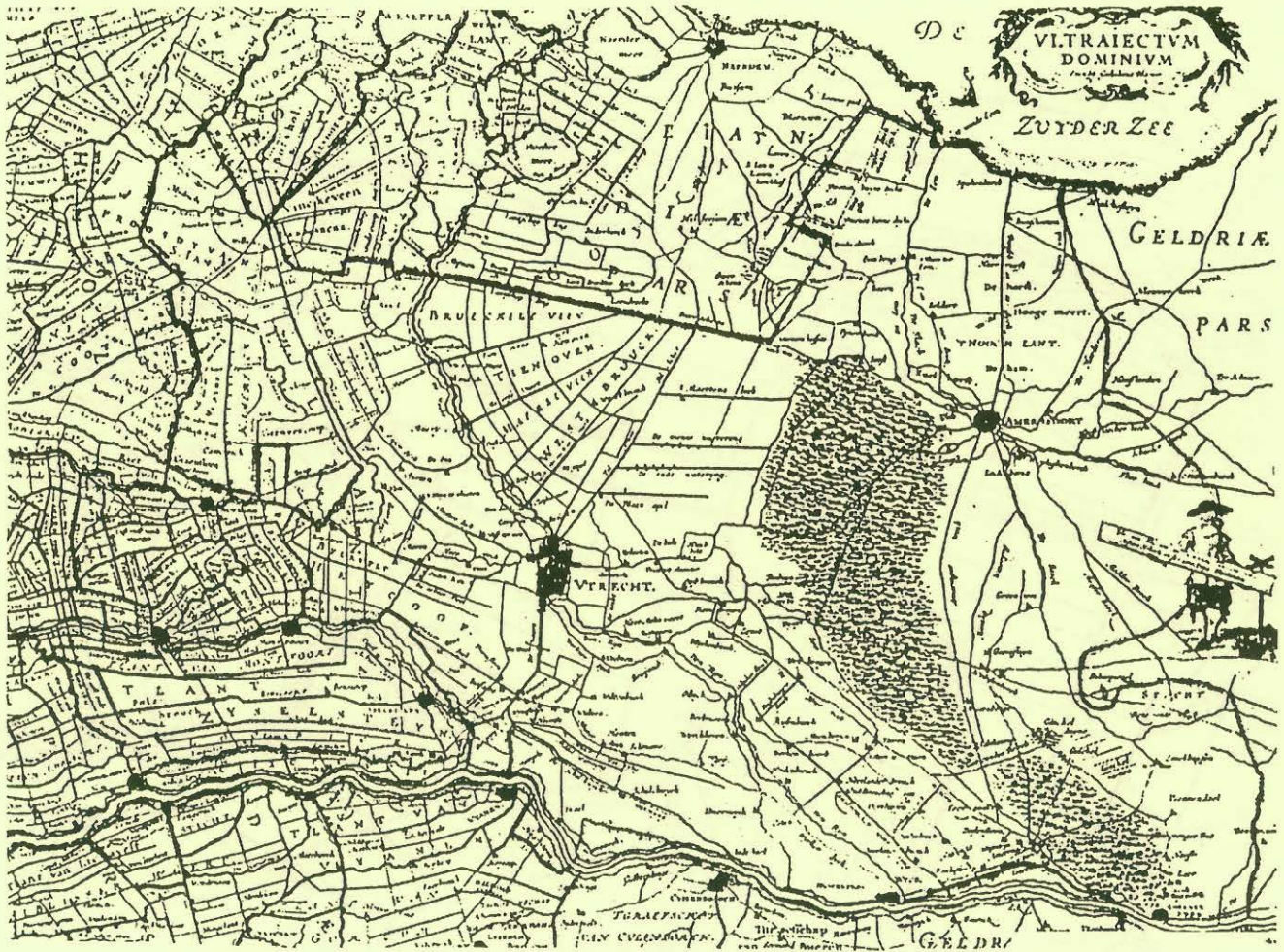

figuur 17

III b de 17-e eeuw

Figuur 18: De kaart van Hendrik Hondius (1573 tot na 1649) dateert van 1629. Hij was graveur/tekenaar, kunsthandelaar en theoreticus. Hij schreef een boek over architectuur (1617) en graveerde landschappen.

figuur 18

Figuur 19:

Eem gedeelte van de kaart van Willem Jan Blaeu (1571-1638), die dateert van 1630. De kunstenaar was kartograaf, drukker en uitgever. Hij werd 'hoofd-cartograaf' van de VOC met de titel: 'Kaartenmaker van de Republiek'. Zijn werk is in vele talen uitgegeven, o.a. in het Japans. Zijn zoon was Joan Blaeu, bekend van o.a. de 'Stedenatlas 1652'.

38. Het land van Vianen en Ameide, W. Blaeu, 1643, Particuliere collectie.

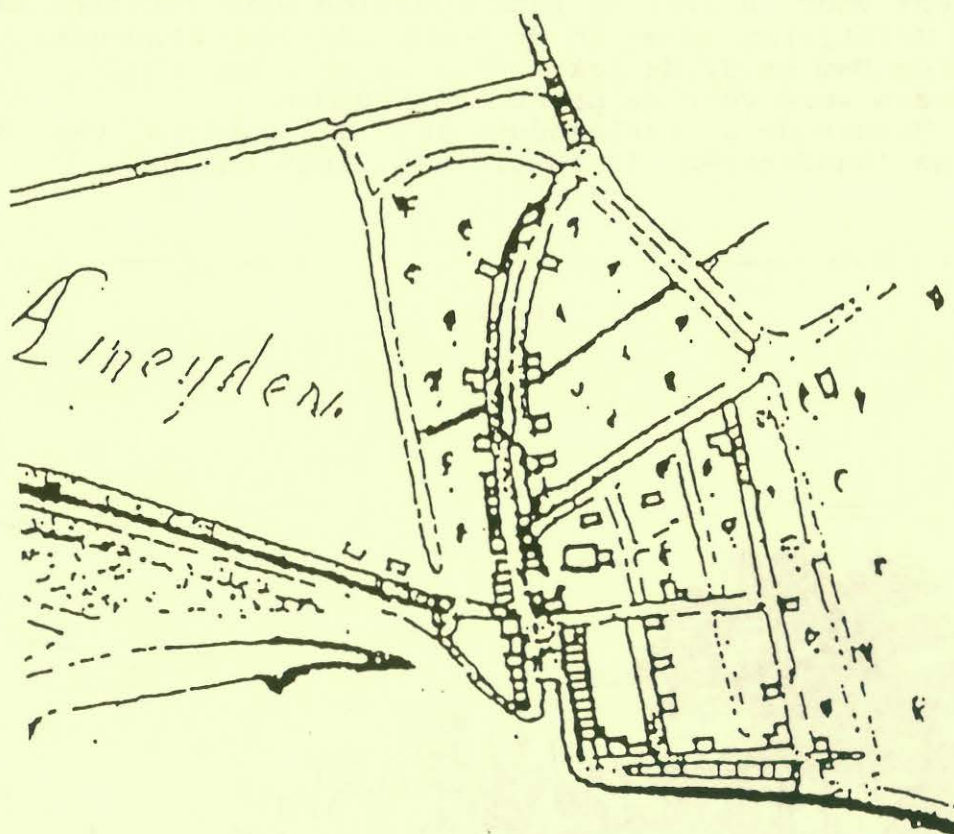

figuur 19

Figuur 20: AMEIDE omstreeks 1650

Uit een artikel van J.P.Veerman (Nieuwsbrief December 1997) werd deze plattegrond overgenomen. Het is Ameide omstreeks 1650. In de rivier zijn vaag de omtrekken van een "bol" te herkennen. Het haventje is aangegeven en helemaal rechts ziet men een huis op de Hogewaard. Het zou nog het huis van Den Oudsten kunnen zijn. Het grachtenpatroon is duidelijk aanwezig en ook de kerk, enkele boerderijen en mogelijk "het Hooghuis" kan men met enige goede wil onderscheiden. De heer Veerman vond deze illustratie in het Algemeen Rijks Archief te Utrecht. Opvallend hoe weinig er de laatste 350 jaar aan de "stadskaart" veranderd is.

figuur 20

Van ROELANT ROGHMAN (1620-1686) drie afbeeldingen, de figuren 21, 22 en 23:

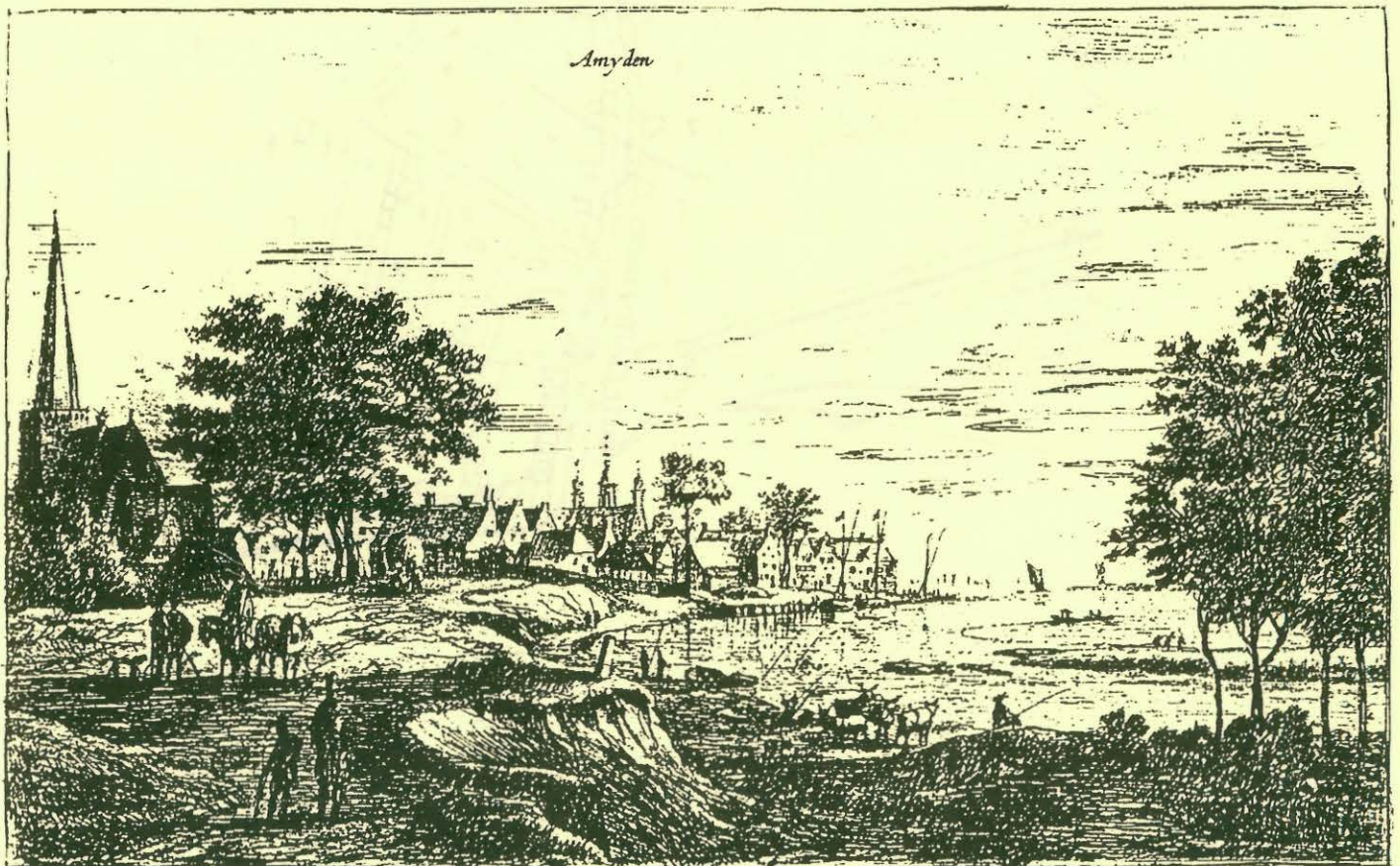
Figuur 22: Een mooie prent van "Amijden aende Leck", van de Sluizendijk te zien.

Een roeiboot steekt over (een aanduiding van een veerverbinding met de overkant?). Een ruiter voert een gesprek met twee burgers. Op de nog zeer lage dijk een heer met z'n zoontje. Koeien bij de rivier. Zeilschepen liggen aangemeerd. Het stadhuis is pas enkele jaren oud. De haven is op deze prent niet te zien. Op het dak van de kerk een ooievaarsnest. De plaat werd vervaardigd omstreeks 1647.

In het boek van mr.Ph.L.van der Lee komt een overeenkomstige prent voor, buiten de rand voorzien van: I.Ottens exc. met een verwijzing naar 1/ de Kerk, 2/ het Stadhuis, 3/ de Waag, 4/ de Dam en 5/ de Lek.

Gekozen werd voor de prent van Roghman.

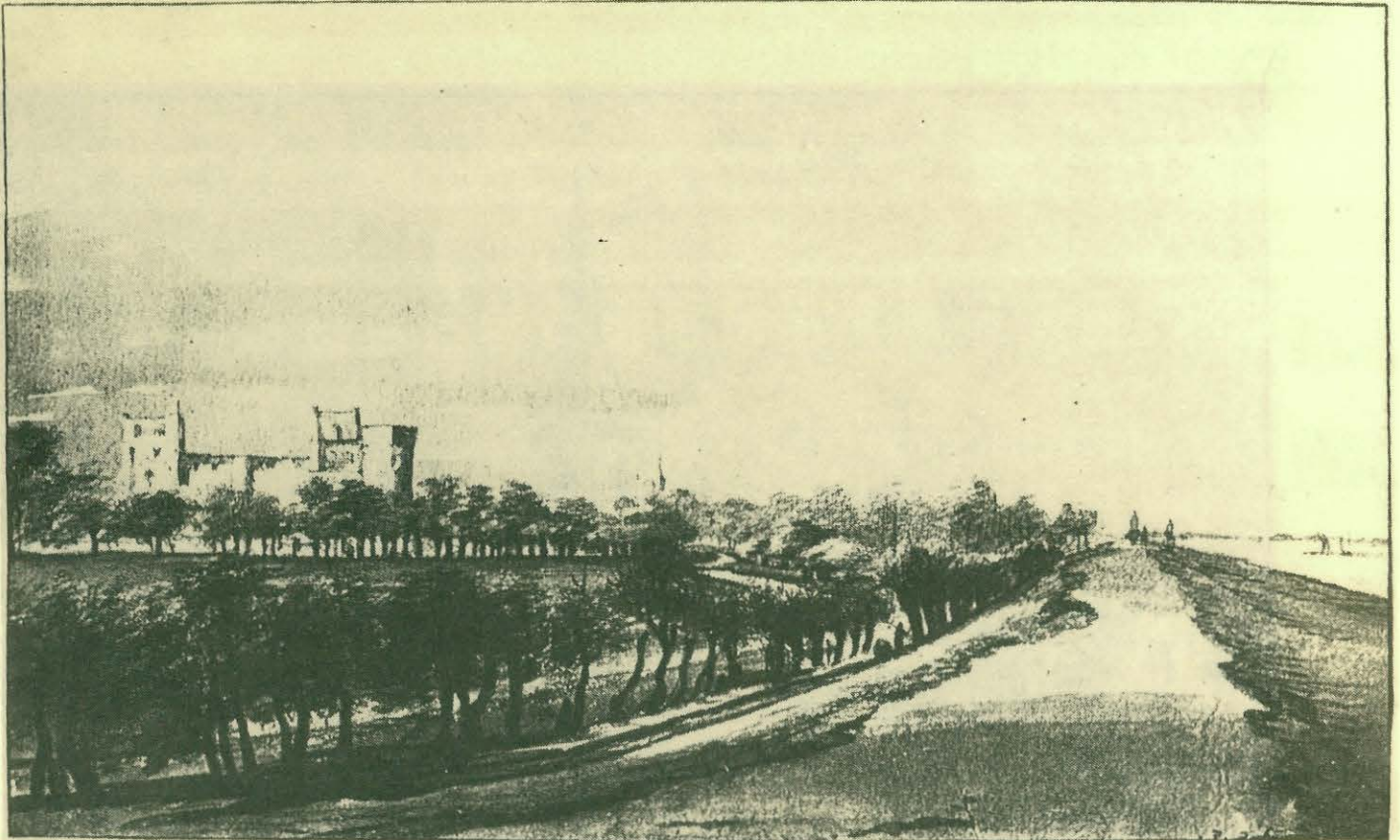
De Brederode's verleenden aan de burgers van Ameide voordelige 'handvesten' in 1600, 1613, 1629 en 1684.

figuur 21

figuur 22: Roelant Roghman: Het slot Herlaar met de kerk van Tienhoven. De dijk is laag en breed. Knotwilgen in rijen aan de voet van de dijk. Een imponerend slot met zowel een ronde - als een vierkante toren. Een hooguitstekend dak. Het geheel een massieve steenklomp. Toch zou dit Herlaar skechts als een ruine de volgende eeuw ingaan. In 1729 werd het afgebroken. De kerk van Tienhoven lijkt wat hoger te liggen. De tekening dateert van de jaren 40 van de 17-e eeuw.

figuur 22

Figuur 23 met het onderschrift:

"Roelant Roghman, Ameide (=Herlaar) met Tienhoven in het verschiet". Het gaat hier om een later samengestelde tekening uit twee delen. Dorp en kasteel moesten in *SUYDT HOLLAND* gevonden worden. De titel is onjuist. Het is Ameide gezien vanaf de Tienhovense Dijk met de molens bij Sluis. Rechts vooraan Herlaar.

Roelant Roghman, Ameide (= Herlaar), met Tienhoven in het verschiet
tekening, gereconstrueerd uit twee gedeelten (nr. 14*, zie Addenda)
Verblijfplaats onbekend

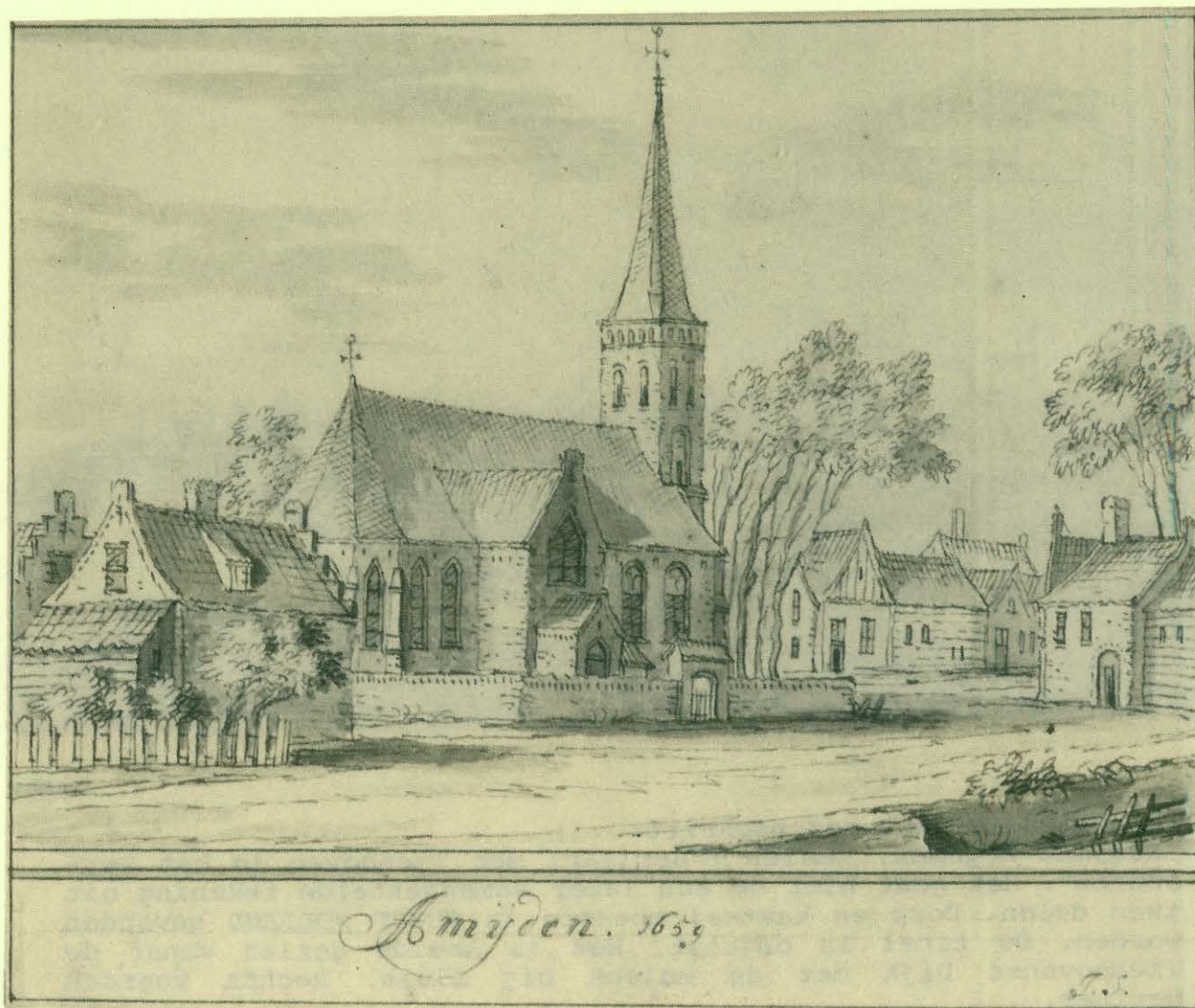
figuur 23

Figuur 24: AMIJDEN 1659

signatuur: J.S. (Verdere naam van de tekenaar onbekend)

In het Gemeente-archief van Dordrecht werd deze prent aangetroffen. Het ooievaarsnest ontbreekt nog. Het torenuurwerk eveneens. Wel was er een luidklok daterend van 1608, vervaardigd door Henricus Meurs (zie de gedetailleerde tekening van Anton Verhey Januari 1943, nieuwsbrief 1995-1,p.7).

figuur 24

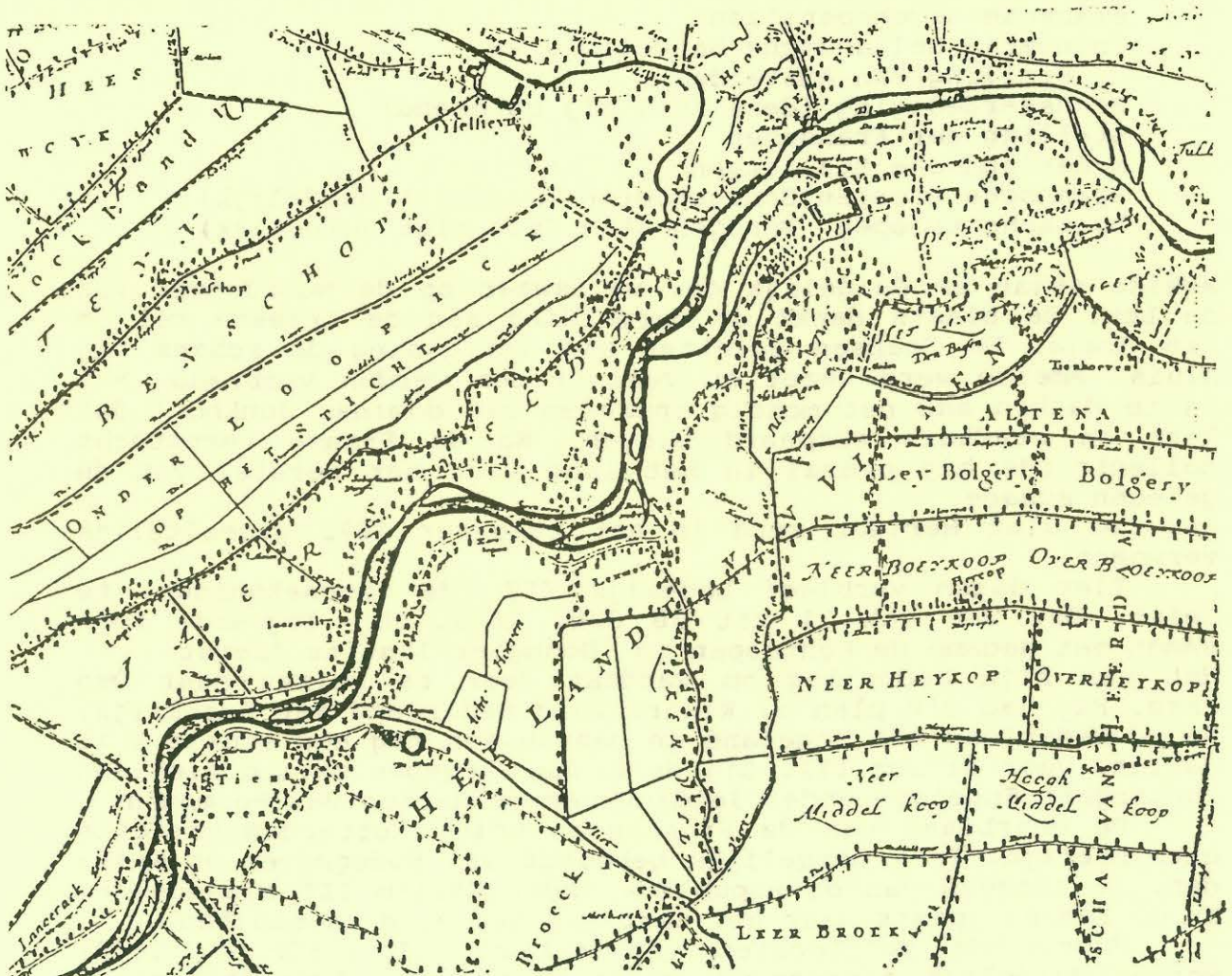

figuur 25:

Johan Wolfert van Brederode, (onder andere) Heer van Ameide stierf in 1655 en werd opgevolgd door Hendrik. Deze door Wolfert en na diens dood kwam de laatste van de Brederode's Hedwig Agnes. Door vererving kwam Ameide-Herlaar-Tienhoven toen aan de familie van Dohna.

Uit de tijd van Johan Wolfert dateert deze prent. Hij werd pas uitgegeven (volgens het onderschrift) in 1696.

Deze kaart werd overgenomen van de titelpagina van "IN HET LAND VAN BREDERODE" van de historische vereniging Vianen. Het is een detail uit de Nieuwe Kaart van den Lande van Utrecht door Bernard Du Roy.

Het Land van Vianen en Ameide.

Detail uit de Nieuwe Kaart van den Lande van Utrecht (1696) door Bernard Du Roy.

figuur 25

Figuur 26: OVERZICHTSSCHETS VAN DE VELDTOCHTEN 1672

Het geeft een nauwkeurig beeld van de krijgsverrichtingen tijdens het RAMPJAAR 1672. Aangegeven zijn de Franse- en Nederlandse stellingen, de Franse-, Nederlandse-, Duitse- en Spaanse troepenbewegingen en ook de Hoilandse Waterlinie.

Het volk was toen redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Gelukkig bleek dat 'reddeloos' onterecht. Michiel de Ruyter belette de Frans-Engelse landingen op de kust en Willem III bleek een kundig tegenstander van de Franse generaals Condé, Turenne en Luxembourg.

De "Verklaring" luidt letterlijk:

- 1-ste Tocht van Willem III
- 2-e Tocht van Willem III
- Fransche hoofdoperatiën
- Fransche nevenoperatiën
- Inundatie Hollandsche Waterlinie en Stelling van Amsterdam
- Eccesverdediging (deze term mij onbekend)
- Stelling der Franschen
- Nederlandsche Stellingen
- Spaansche troepen Bondgenooten (mij niet duidelijk)
- Duitsche troepen Bondgenooten (mij niet duidelijk)

Ameide staat er duidelijk op, weliswaar op de Noordoever van de Lek. De plaats dankt de vermelding aan de trieste rol in het drama. De Fransen bezetten bij verrassing de schans bij Sluis. Ameide werd bezet en veel huizen werden verbrand. Het is te danken aan het moedig optreden van dominee Jonkhout dat kerk en stadhuis gespaard bleven. Na de Franse terugtocht collecteerde hij overal in het land voor het herstel van de geleden schade.

Ook het slot Herlaar werd in het rampjaar 1672 gedeeltelijk verwoest.

Tien dagen verbleef Lodewijk XIV (de 'Zonnekoning') te Zeist. Dat was van 21 tot 30 Juni 1672. Hij logeerde toen samen met Madame de Montespan in 'Boomgaertlust'te 'Seyst'. Het was zijn bedoeling om vandaar door te reizen naar Den Haag. Hij had z'n plan al klaar: Zuid Nederland aan Frankrijk, Noord Nederland aan Engeland en daartussen nog een stukje Zuid Holland voor Willem III. Bij de Franse troepen bevond zich een contingent Engelsen onder leiding van de Hertog van Monmouth.

De doorbraak van de Fransen richting Rotterdam mislukte uiteindelijk. Iets dergelijks gebeurde bij Bodegraven en Naarden. De troepen van de Republiek onder Willem III slaagden er in de Franse opmars naar het hart van het land te stuiten.

Vooraf de veldtochten van Willem III (1672 en 1673) worden duidelijk aangegeven op de kaart. Aan deze "tangbewegingen" waren grote risico's verbonden. De waardering daarvoor eerst in de Republiek en later ook bij de vroegere vijanden was groot.

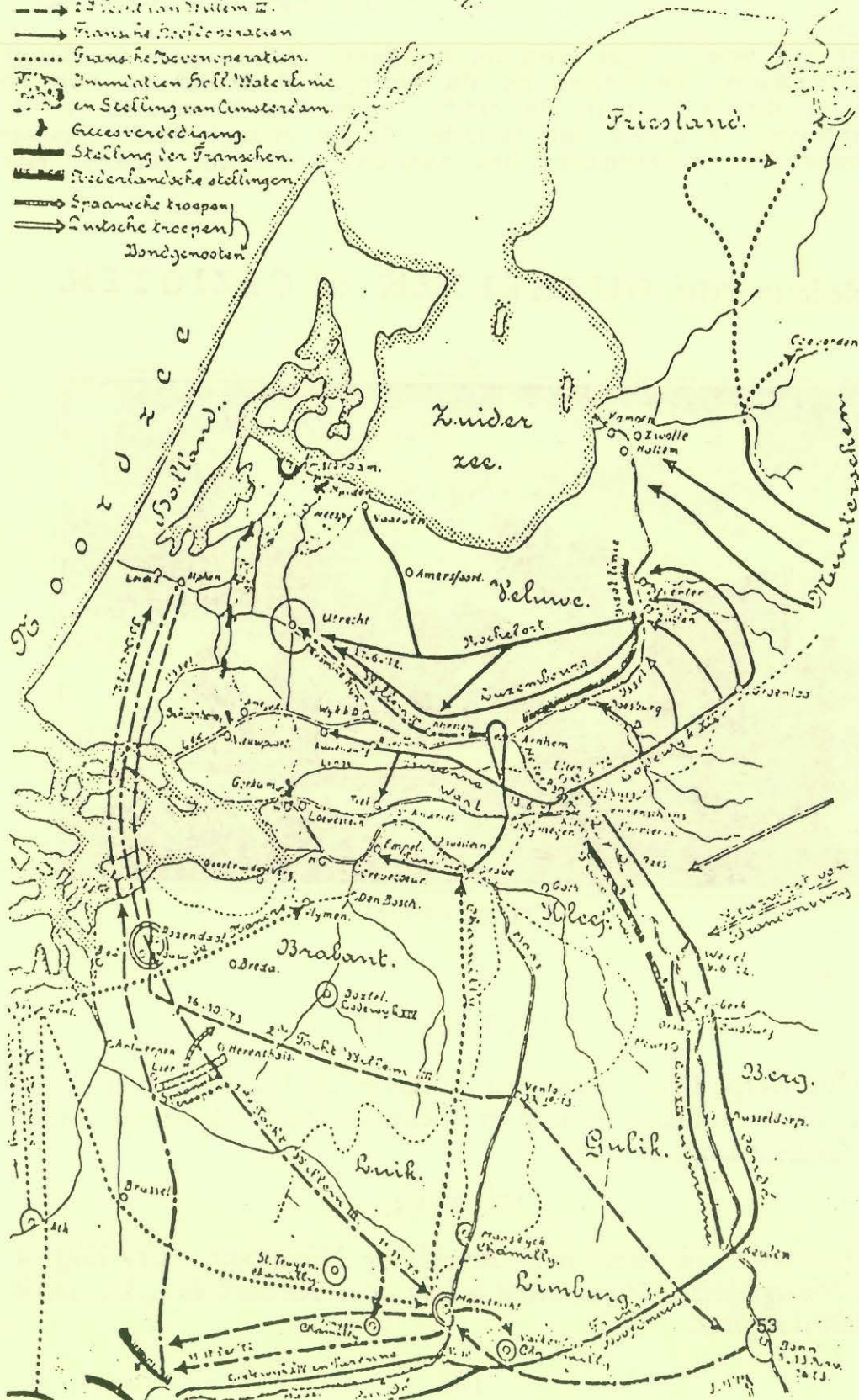
In het Paleis van Versailles hangt een groots schilderij voorstellende de intocht van de Zonnekoning Lodewijk XIV in Den Haag. Gelukkig is daarvan niets gekomen.

Deel 10. *Verovering van de Nederlanden door de Franzen in 1794*

Legende

- 17e Deel van Deel 10 II.
- 27e Deel van Deel 10 II.
- Franche Grofoperatie
- ..... Franche Grofoperatie
- Inundation Holl. Waterlinie en Stelling van Amsterdam
- Geesverdediging
- Stelling der Franschen
- Nederlandische stellingen
- Spaansche troepen
- Duitsche troepen
- Bondgenooten

figuur 26

Figuur 27,

met het onderschrift:

TIENHOVEN 1620 (gesigneerd A.Rademaker fecit).

Het Dorp TIENHOVEN aen de Rivier de Lek in de heerlijkheit van Vianen tusschen Ameide en Nieupoort hebbende een vermaeklijk Gezicht langs de Lek.

De Lekdijk is veel lager dan nu hetgeen blijkt uit de hoogte van de kerkramen. De kapel op de voorgrond stond er nog tot 1947 maar verdween tijdens de grote brand van Tienhoven in dat jaar. Tienhoven is ouder dan Ameide. In de Vroege Middeleeuwen begon vandaar de ontginning. Het jaartal onderaan vermeld moet 1720 zijn.

Nederlandsche OUTHEEDEN en GEZIGTEN.

188

A. Rademaker fecit

TIENHOVEN

1620

CLXXXVIII.

Het Dorp TIENHOVEN aen de Rivier de Lek in de heerlijkheit van Vianen tusschen Ameide en Nieupoort hebbende een vermaeklyk Gezicht langs de Lek.

N°. 188.

Tienhoven en 1620. entre Ameide & Nieupoort. Ce Village a une très-agréable Vue qui s'étend le long de la Riviere du Lek, sur la qu'elle il est situé.

188.

Tienhoven in the year 1620 between Ameide and Nieupoort. That Village hath a fine prospect along the Lek River.

figuur 27

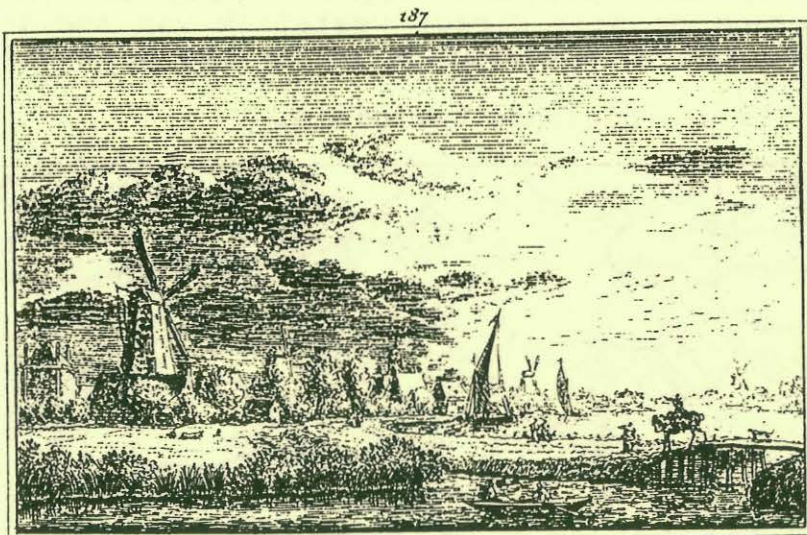

Figuur 28:

Deze prent is afkomstig uit 'Nederlandsche OUTHEDEN en GEZIGTEN' met het onderschrift: 'AMEYDE'. 'Het Stedeke Ameyde aan de Lek tegenover Jaersvelt, behoorende aan de Heeren van Vianen, te deerlijk geplondert en verbrant door de Franschen in het Jaer 1672'. Deze tekst wordt gevolgd door vertalingen in het frans en het engels.

De molens op beide oevers van de Lek zijn te herkennen maar het overige is niet thuis te brengen. In de literatuur wordt gesproken over een doorbraak in de Lekdijk bij Sluis waardoor het overtollige water rechtstreeks op de rivier kon uitstromen. Mogelijk passeert de ruiter op die plaats de brug over de monding van de Oude Zederik. Maar dan kloppen de molens niet, staan aan de verkeerde kant. Dit verbetert wanneer men de prent spiegelt maar het gebouw (het stadhuis) blijft niet te plaatsen.

Nederlandsche OUTHEDEN en GEZIGTEN.

AMEYDE

CLXXXVII.

Het Stedeke AMEIDE aen de Lek tegen over Jaersvelt, behorende aen de Heeren van Vianen, te deerlyk geplondert en verbrant door de Franschen in het Jaer 1672.

N°. 187.

Ameide, sur la Riviere du Lek vis-à-vis Jaersvelt. Les François pillèrent & saccagèrent en 1672. cette Ville, qui est dans le Territoire de Vianen.

187.

Ameide on the Lek's River over against Jaersvelt; the French army plundered and Saiked in the year 1672. that Town, situated in the Territory of Vianen.

figuur 28